MAKTABGACHA TA’LIMDA RIVOJLANISH MARKAZLARI INTEGRATSIYASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOYIHALASH METODIKASI

Raxmatova Maftuna Uktamjan qizi
Qarshi davlat universiteti 13.00.08 Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi ixtisosligi tayanch doktaranti
E-mail:maftunaraxmatova@gmail.uz

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida rivojlanish markazlari faoliyatini raqamli texnologiyalar orqali integratsiyalashning pedagogik mexanizmlari tadqiq etiladi. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi asosida tashkil etilgan markazlar o‘rtasidagi o‘zaro aloqadorlikni AKT vositalari yordamida loyihalash metodikasi va uning tarbiyalanuvchilar tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Raqamli pedagogika, integratsiya, rivojlanish markazlari, AKT, loyihalash metodikasi, tayanch kompetensiyalar, maktabgacha ta’lim, multimedia, ta’lim – tarbiya, o‘quv faoliyati.

Аннотация: В данной статье исследуются педагогические механизмы интеграции деятельности центров развития в дошкольных образовательных организациях посредством цифровых технологий. Обоснована методика проектирования взаимодействия между центрами, созданными на основе государственной учебной программы "Илк кадам," с помощью средств ИКТ и ее эффективность в развитии базовых компетенций воспитанников.

Ключевые слова: Цифровая педагогика, интеграция, центры развития, ИКТ, методика проектирования, базовые компетенции, дошкольное образование, мультимедиа, образовательно-воспитательная деятельность, учебная деятельность.

Abstract: This article examines the pedagogical mechanisms for integrating the activities of development centers in preschool educational organizations through digital technologies. The methodology for designing interaction between centers established on the basis of the "Ilk Qadam" state curriculum using ICT tools and its effectiveness in developing the basic competencies of students are substantiated.

Keywords: Digital pedagogy, integration, development centers, ICT, design methodology, core competencies, preschool education, multimedia, education and upbringing, educational activities.

O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni va “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi talablariga ko‘ra, bolaning har tomonlama rivojlanishi Maktabgacha ta’lim tashkilotidagi rivojlanish muhiti hamda bevosita faoliyat markazlaridagi muhitga bog‘liq. Zamonaviy sharoitda faqatgina an’anaviy metodlar bilan cheklanib qolmay, ta’lim jarayoniga AKTni integratsiya qilish bolaning axborot bilan ishlash, tayanch kompetensiyalarni, kommunikativ va ijtimoiy ko‘nikmalarini tezroq shakllantirish imkonini beradi. Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev so‘nggi yillarda maktabgacha ta’limni rivojlantirishning 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-sonli “O’zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to’g’risida”gi qarori, 2019 yil 13 - maydagi 391-son “Maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi, 2024 – yil 30 - sentabrdagi PF-152-sonli “Maktabgacha ta’lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmonga muvofiq yangi tizim yaratildi. Maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan mazkur hujjatlarning barchasida sohaga innovatsiya kiritish, xorijiy tajribalarni o‘rganish va o‘zlashtirish ta’lim va tarbiya jarayonlariga zamonaviy ta’lim dasturlari va texnologiyalarini tadbiq etish orqali bolalarni har tomonlama intelektual, ma’naviy-estetik, jismoniy rivojlantirish hamda ularni maktab ta’limiga sifatli tayyorlash bilan bog‘liq umumiy jihatlar mavjud. Tarbiyachi o‘quv materialini bolalarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda ularga munosib tarzda yetkazadilar.

Zamonaviy ta’lim paradigmasi maktabgacha yoshdagi bolalardan nafaqat bilimlarni o‘zlashtirishni, balki ularni turli vaziyatlarda qo‘llay olish ko‘nikmasini, ya’ni kompetensiyalarni talab etmoqda. O‘zbekiston Respublikasining maktabgacha ta’lim sohasidagi islohotlari ta’lim jarayonini raqamlashtirish va integratsiyalashni ustuvor vazifa qilib belgilagan. Rivojlanish markazlari (Nutq va til, Qurish-yasash, San’at, Fan va tabiat, Syujetli-rolli o‘yinlar) bolaning shaxs sifatida shakllanishida asosiy maydon hisoblanadi. Biroq, ko‘pincha bu markazlar bir-biridan mustaqil faoliyat ko‘rsatadi. Raqamli texnologiyalar asosida ularni loyihalash ushbu markazlarni yagona ta’limiy ekotizimga birlashtirish imkonini beradi.

Fasilitator — bu an’anaviy ta’lim konsepsiyasi doirasida ishlamaydigan, aksincha, bolalar o‘zlari o‘rganishlari uchun yo‘naltiruvchi va yordam beradigan pedagogdir. Ya’ni ta’limiy faoliyat markazida o‘zi emas, bola bo‘ladigan pedagog.

U bilimni tayyor holda bermaydi, balki bolalarning mustaqil fikrlashi, savol berishi va xulosa chiqarishiga yo‘l ochadi.Fasilitator pedagogning asosiy xususiyatlari:

✓Rivojlantiruvchi muhit yaratish: Bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi.

✓Yo‘naltiruvchi (fasilitatsiya): Ta’lim va tarbiya jarayonida bolalarni faol bo‘lishga,mustaqil yechim topishga undaydi.

✓Hamkorlik: Bolalar bilan “ustoz-shogird” emas, balki “sherik” sifatida muloqot qiladi.

✓Empatiya va ishonch: Bolaning xato qilishidan qo‘rqmasligini ta’minlaydi va uning salohiyatiga ishonadi.

✓Individual yondashuv: Bolalarning xulq-atvori va qiziqishlarini aniqlab, shunga mos ravishda tarbiyaviy ishlarni olib boradi.

AKTdan foydalanish rivojlanish markazlarining har birida quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

1. **Nutq va til markazi:** Interaktiv doskalar va audiomateriallar orqali bolalarning lug‘at boyligi oshadi. Masalan, ertakni nafaqat eshitish, balki planshet orqali personajlarni harakatlantirish bolada muloqot kompetensiyasini rivojlantiradi.

2. **Fan va tabiat markazi:** Mikroskoplar yoki virtual laboratoriyalar yordamida bolalar tabiat hodisalarini kuzatadilar. Bu ularda o‘zini-o‘zi rivojlantirish va dunyoqarashini kengaytirish kompetensiyasini shakllantiradi.

3.**Qurish-yasash va matematika:** LEGO-konstruktorlarni virtual modellashtirish bilan uyg‘unlashtirish orqali fazoviy tafakkur va mantiqiy kompetensiya rivojlanadi.

Rivojlanish markazlari integratsiyasi deganda, bir faoliyatning ikkinchisiga mantiqiy o‘tishi tushuniladi. 4. **San’at** Grafik planshet yoki qum terapiyasi stoli Chizilgan tasvirlar asosida kichik animatsion lavha yaratiladi.

AKT bu o‘rinlarda “ko‘prik” vazifasini o‘taydi. Masalan, “San’at” markazida chizilgan rasm “Syujetli-rolli o‘yinlar” markazida raqamli kadr ko‘rinishida fon sifatida ishlatilishi mumkin. Bu jarayonda bola o‘zini ijodkor va texnologiyadan to‘g‘ri foydalanuvchi shaxs sifatida his qiladi. Rivojlanish markazlarining integratsiyalashgan faoliyatida AKTdan foydalanish ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Bu nafaqat bolalarning tayanch kompetensiyalarini rivojlantiradi, balki ularni axborotlashgan jamiyat hayotiga tayyorlashning samarali vositasi bo‘lib xizmat qiladi. O‘yin va texnologiyaning uyg‘unligi bolaning intellektual salohiyatini maksimal darajada yuzaga chiqarishga yordam beradi. Bugungi kunda maktabgacha ta’limda **“integratsiyalashgan ta’lim”** tushunchasi shunchaki mashg‘ulotlarni birlashtirish emas, balki bolaning dunyoni yaxlit idrok etishini ta’minlashdir. **Tayanch kompetensiyalar:** Bu faqat bilim emas, balki bolaning kutilmagan vaziyatlarda bilimini qo‘llay olish qobiliyatidir. AKT bolaga “xato qilishdan qo‘rqmaslik” va “muammoni variantli yechish” imkonini beradi.

Xalqaro ta’lim standartlari 3-7 yoshli bolalarning zamonaviy axborot texnologiyalari sohasida asosiy tushunchalarni bilishi va ulardan o‘rinli foydalanish ko‘nikmalarini egallashlarini talab etadi. Ta’limning maqsadlari, vazifalari va tamoyillarini belgilash, uning mazmuni, o‘qitish shakllari, usullari va vositalarini qayta ko‘rib chiqishda mutlaqo yangi yondoshuvlarni qo‘llash zarurati yuzaga keldi.

Dunyo miqyosida maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishi, aqliy ma’naviy kamoloti, saviyasi, qobiliyati, muloqotga kirisha olish koʻnikmasini zamon talabiga mos innovatsion gʻoyalar, yangicha yondashuv va kreativ tamoyillar asosida takomillashtirish davr ta’limi muammosi boʻlib turibdi. Zamon taraqqiyoti shuni koʻrsatmoqdaki, maktabgacha yosh davridan boshlab bolani boshqalar bilan muomala qila oladigan, turli vaziyatlarda muloqot yordamida muammolarni hal qilishga qodir qilib tarbiyalash, zamonaviy til bilan aytganda ularda tayanch kompetensiyasini (kommunikativ, bilish, ijtimoiy, shxsiy) rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 2020-yil 22-dekabrdagi “Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash toʻgʻrisida”gi 802-son qarori.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2022-yil 4-fevraldagi 1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan Oʻzbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun “Ilk qadam” davlat oʻquv dasturining takomillashtirilgan ikkinchi nashri.
3. Qodirova F.P, Toshpoʻlatova Sh.Q, Qayumova N.M, Agzamova M.N. “Maktabgacha pedagogika” Darslik T.; Tafakkur. 2019
4. N.Kayumova Maktabgacha pedagogika T.: TDPU 2013 Oʻquv Qoʻllanma
5. Sh.A.Sodiqova. “Maktabgacha pedagogika” Oʻquv qoʻllanma. Tafakkur sarchashmalari T:.2013.
6. Imomov M, M.Raxmatova,Yu.Abdullayeva “Bolalarni maktab ta’limiga tayyorlash metodikasi” T.: 2023 Oʻquv qoʻllanma. Fan va texnologiyalar